

Matematika A3 építőmérnököknek 3. gyakorlat

Konstans együtthatójú másodrendű lineáris differenciálegyenletek, próbafüggvény-módszer

Konstans együtthatós másodrendű lineáris differenciálegyenletek

$$ay'' + by' + cy = g(t) \quad (1)$$

alakú egyenletet szeretnénk megoldani, ahol $a, b, c \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$, $g(t)$ ismert folytonos függvény.

A megoldás menete két lépésből áll:

1. $ay'' + by' + cy = 0$ homogén egyenlet általános megoldása: $Y_{h,\text{ált}}$
2. (1) egy partikuláris megoldásának meghatározása: y_p

Ezek után (1) általános megoldása: $y = Y_{h,\text{ált}} + y_p$.

A 2. lépésre két módszert tanulunk majd a későbbiekben: próbafüggvény-módszer, illetve konstans variációs módszer (5.heti gyakorlat).

De először 1. lépéssel foglalkozunk.

Homogén rész megoldása

$$ay'' + by' + cy = 0 \quad (2)$$

egyenlet megoldásának lépései:

- (a) Felírjuk a karakterisztikus egyenletet: $a \cdot r^2 + b \cdot r + c = 0$
- (b) Megkeressük a karakterisztikus egyenlet gyökei: r_1, r_2
- (c) Meghatározzuk az általános megoldást:

- Ha $r_1, r_2 \in \mathbb{R}$ és $r_1 \neq r_2$, akkor $Y_{h,\text{ált}} = c_1 e^{r_1 t} + c_2 e^{r_2 t}$
- Ha $r_1, r_2 \in \mathbb{R}$ és $r_1 = r_2$, akkor $Y_{h,\text{ált}} = c_1 e^{r_1 t} + c_2 t e^{r_1 t}$
- Ha $r_1, r_2 \notin \mathbb{R}$ és $r_1 = u + iv$ (azaz $r_2 = u - iv$), akkor $Y_{h,\text{ált}} = c_1 e^{ut} \cos(vt) + c_2 e^{ut} \sin(vt)$

1. feladat Oldja meg az alábbi differenciálegyenletet: $y'' + 4y = 0$!

2. feladat Adjuk meg az alábbi differenciálegyenlet általános megoldását!

$$y'' - 2y' + y = 0$$

Próbafüggvény-módszer

$$ay'' + by' + cy = g(t) \quad (3)$$

egyenlet egy partikuláris megoldásának meghatározására akkor tudjuk használni a próbafüggvény-módszert, ha

$$g(t) = e^{ut} \cdot (A_n(t) \cos(vt) + B_m(t) \cdot \sin(vt))$$

alakú valamilyen $u, v \in \mathbb{R}$ -re és A_n, B_m n-ed, illetve m-edfokú polinomra, azaz

$$A_n(t) = a_n t^n + a_{n-1} t^{n-1} + \dots a_1 t + a_0,$$

$$B_m(t) = b_m t^m + b_{m-1} t^{m-1} + \dots b_1 t + b_0$$

alakúak adott $a_0, \dots, a_n, b_0, \dots, b_m$ együtthatókra.

Legyen $s \in \{0, 1, 2\}$ az $u + iv$ komplex szám multiplicitása a homogén részhez tartozó karakterisztikus egyenletben. Ekkor a partikuláris megoldást

$$y_p = t^s \cdot e^{ut} \cdot (P_k \cdot \cos(vt) + Q_k(t) \cdot \sin(vt))$$

alakban keressük, ahol $k = \max(n, m)$, P_k, Q_k pedig k -adfokú polinomok, azaz

$$P_k(t) = p_k t^k + p_{k-1} t^{k-1} + \dots p_1 t + p_0,$$

$$Q_k(t) = q_k t^k + q_{k-1} t^{k-1} + \dots q_1 t + q_0,$$

ahol az ismeretlen együtthatók a (3) egyenletbe való visszahelyettesítésből adódnak.

3. feladat Adott $g(t)$ esetén milyen alakban keressük a partikuláris megoldást? (Tegyük fel, hogy $s = 0$ a példákban.)

(a) $g(t) = 1 + t^2$

(b) $g(t) = e^{3t}(1 - t)$

(c) $g(t) = e^{-2t} \cdot \sin(4t)$

(d) $g(t) = e^t \cdot (\cos(2t) + (1 + t^3) \cdot \sin(2t))$

4. feladat Adja meg a következő differenciálegyenlet általános megoldását:

$$y'' + y' - 2y = e^{-t}!$$

5. feladat Oldja meg az alábbi differenciálegyenletet: $y'' + 4y = 3 \sin x!$

6. feladat Oldjuk meg az alábbi kezdetiérték-problémát!

$$y'' - 3y' + 2y = 2e^t, \quad y(0) = 1, \quad y'(0) = 2 \tag{4}$$